

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

НАУКОВИЙ ВІСНИК
УЖГОРОДСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ISSN 2524-0609

Серія

ПЕДАГОГІКА

СОЦІАЛЬНА РОБОТА

Збірник наукових праць

Випуск 1(44)

Ужгород – 2019

Маляр Олена. ЕМОЦІЙНА ВЗАЄМОДІЯ В СІМ'Ї ТА ЇЇ ВРАХУВАННЯ У РОБОТІ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА.....	111
Опачко Магдалина. ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У РОЗРОБЦІ ТЕОРЕТИЧНОГО І ПРАКТИЧНОГО АСПЕКТІВ ДИДАКТИЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	116
Побережна Наталія. ОРГАНІЗАЦІЯ ТВОРЧО-ПОШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ПРАВОНАВЦІВ У ПРОЦЕСІ РОБОТИ З НАВЧАЛЬНИМИ ПРОЕКТАМИ.....	122
Повідайчик Оксана, Рюль Вікторія. ПРОБЛЕМА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	127
Полонська Тамара. РЕАЛІЗАЦІЯ НАСКРІЗНИХ ЗМІСТОВИХ ЛІНІЙ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ	132
Попик Мар'яна. ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ: ДОСВІД ШВЕЙЦАРІЇ.....	137
Попович Анна. ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ НАСЕЛЕННЮ ЗАКАРПАТТЯ.....	141
Пришляк Оксана. ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІОНОМІЧНИХ ПРОФЕСІЙ ДО РОБОТИ У ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	146
Рижанова Алла. ПОЛІТИЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ: СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ.....	151
Розман Ірина. ПРОБЛЕМИ ПЕРІОДИЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ БІОГРАФІСТИКИ	156
Романовська Людмила. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ТА СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ МАТЕРИНСТВА ТА ДИТИНСТВА.....	160
Семенець Лариса, Васильєва Регіна. КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ З БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ: ЗМІСТОВИЙ АСПЕКТ.....	165
Семенець Сергій, Чугунова Олена. РОЗВИТОК МАТЕМАТИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТАРШОКЛАСНИКІВ У НАВЧАННІ АЛГЕБРИ І ПОЧАТКІВ АНАЛІЗУ: РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАДАЧНОГО ПІДХОДУ	169
Сидорук Ірина. ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «СОЦІАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА»	174
Товканець Ганна. ДУХОВНО-МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ЯК УМОВА УСПІШНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В СОЦІУМІ	179
Федорець Василь. МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА В УМОВАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ	185
Хмельяр Інеса, Бурбан Оксана. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖПРЕДМЕТНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ.....	192
Чайка Ірина, Хакімова Мата. ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ЛЮДЬМИ ПОХИЛОГО ВІКУ В НЕДЕРЖАВНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ.....	198
Чайковська Ганна. ПРОБЛЕМА ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ У ПЕДАГОГІЧНІЙ СИСТЕМІ МАРІЇ МОНТЕСОРРІ.....	204
Шмельова Тетяна. ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА КУЛЬТУРУ ТА ОСВІТУ	209
Юрченко Артем. ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ГУРТКОВОЇ РОБОТИ З ІНФОРМАТИКИ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ	214

УДК 371.134 (71+73)
DOI: 10.24144/2524-0609.2019.44.146-150

Пришляк Оксана Юрївна

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедра іноземних мов

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Тернопіль, Україна
pryshlyak_o@yahoo.com

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0003-3108-502X>

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІОНОМІЧНИХ ПРОФЕСІЙ ДО РОБОТИ У ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Анотація. Мета статті: обґрунтування системи формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій. Використані методи дослідження: проблемно-цільовий аналіз наукової літератури. У статті: здійснено аналіз проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців соціономічних професій у контексті необхідності формування їх здатності до професійної діяльності у полікультурному середовищі; схарактеризовано специфіку діяльності фахівців соціономічних професій; окреслено провідні функції, які реалізують в процесі професійної діяльності фахівців соціономічних професій (освітньо-виховну; моніторингу соціальних і міжособистісних проблем осіб/груп/громади; експертизи соціальних і міжособистісних проблем; соціальної підтримки окремих осіб і соціальних груп; соціального захисту окремих осіб/груп/громади; сприяння у гармонізації та гуманізації суспільних і міжособистісних відносин). Виокремлено та схарактеризовано загальні професійні уміння фахівців соціономічних професій (аналітичні, проєктивні, прогностичні, комунікативні, організаторські). Схарактеризовано систему формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій. Розкрито основні компоненти системи (концептуально-цільовий, структурно-змістовий, технологічно-процесуальний і моніторингово-коригувальний); схарактеризовано їх змістове наповнення.

Ключові слова: фахівці соціономічних професій; особливості діяльності фахівців соціономічних професій; міжкультурна компетентність; система формування міжкультурної компетентності.

Вступ. Соціально-економічні зміни, наростання глобалізаційних та міграційних процесів актуалізують необхідність модернізації освіти. Цю проблему усвідомлюють у переважній більшості розвинутих країн світу, свідченням чому є розробка і впровадження загальнонаціональних освітніх програм і проєктів: «Освіта Америки XXI століття», «Національний навчальний план» (Велика Британія), «Освіта двотисячного року» (ФРН), «Освіта майбутнього» (Франція), «Модель освіти XXI століття» (Японія). У доповіді міжнародної комісії ЮНЕСКО, присвяченій проблемам розвитку освіти, її стратегічним завданням визначено впорядкування культурних і освітніх відносин між народами та етносами, гуманізація стосунків між людьми, розвиток толерантного ставлення до інших культур.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В останні роки проблема підготовки майбутніх фахівців соціономічних професій знайшла своє висвітлення у наукових доробках багатьох дослідників: О.Білої (2014) (підготовка фахівців соціономічних професій до проєктування професійної діяльності), Т.Браніцької (2018) (технологія формування конфліктологічної культури), Л.Буркової (2011) (застосування інноваційних технологій у професійній підготовці), В.Корнєшук (2010) (формування професійної надійності), О.Тюпті (1999) (формування психологічної готовності до соціономічної професійної діяльності) та інших.

Метою статті є обґрунтування системи формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій. Для вирішення окресленої мети використано **методи дослідження:** проблемно-цільовий аналіз наукової літератури, моделювання системи формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічної сфери.

Виклад основного матеріалу. В умовах полікультурності сучасного світу в цілому і українського суспільства, зокрема, поряд із завданнями формування професійної компетентності майбутніх фахівців особливої актуальності набуває формування їх по-

лікультурної компетентності як умови успішної професійної діяльності.

До соціономічних професій відносять професії, предметом діяльності яких є налагодження соціального порозуміння в суспільстві, гармонізація суспільних і міжособистісних відносин шляхом реалізації специфічної для кожної спеціальності професійної діяльності. На думку Т. Браніцької «важливою характеристикою цієї групи професій є спілкування, необхідне для здійснення ділових безпосередніх або опосередкованих контактів людини з іншими людьми. Специфіка соціономічних професій полягає в тому, що в них людина або спільність людей існує не як соціальне середовище, умова діяльності, а як об'єкт і предмет діяльності» (Браніцька 2018).

Відповідно, предметом професійної діяльності фахівців соціономічних професій є міжособистісні відносини і взаємодії, які дозволяють розв'язувати соціальні та міжособистісні проблеми клієнтів. Розв'язання означених проблем вимагає здатності до роботи у полікультурному середовищі.

Ми поділяємо наукову позицію В. Корнєшук стосовно того, що особливості професійної діяльності в соціономічній сфері у значній мірі зумовлені тим, чи фахівець виконує професійні функції в типових чи нетипових ситуаціях. Так, на думку дослідниці, для типової ситуації професійної діяльності «характерні: прийняття рішень в умовах достатку часу й несуперечливості інформації; стереотипна поведінка і як наслідок, відсутність ризику щодо результатів прийнятих рішень; емоційно усталене тло діяльності. Нетипова ситуація... характеризується несподіваністю, дефіцитом часу та інформації на прийняття рішення, емоційною напруженістю. Вона супроводжується ризиком, призводить до зміни стереотипу діяльності, впливає на її результати та за відсутності спеціальної підготовки знижує її ефективність і надійність» (Корнєшук, 2010).

На основі узагальнень результатів наукових пошуків дослідників (Біла, 2014; Браніцька, 2018; Корнєшук, 2010) і власних доробків, нами окреслено провідні функції, які реалізують в процесі професійної

діяльності фахівці соціономічних професій: освіти і виховання; моніторингу соціальних і міжособистісних проблем осіб/груп/громади; соціальної, психологічної, юридичної підтримки окремих і захисту окремих осіб/груп/громад; сприяння у формуванні в суспільстві гуманістично спрямованої, толерантної системи відносин тощо.

Виходячи із зазначеного, нами здійснено спробу виділити загальні професійні уміння фахівців соціономічних професій, до яких ми відносимо: аналітичні, проєктивні, прогностичні, комунікативні, організаторські та інші.

Ми поділяємо наукову позицію дослідників стосовно складності прогнозування успішності професійної діяльності фахівців соціономічних професій, оскільки процес взаємодії між фахівцем і клієнтом (клієнтами) носить творчий характер і часто на результат впливають різноманітні, інколи цілком непередбачувані, чинники. Така особливість підвищує вимоги до компетентності фахівця та його професійно-зумовлених особистісних якостей.

Беззаперечним є факт, що ефективність професійної підготовки майбутніх фахівців соціономічної сфери і формування їх міжкультурної компетентності в значній мірі залежить від теоретично обґрунтованого системного бачення цих процесів.

Зазначимо, що поняття «система» у науковій літературі визначається як: сукупність прямо чи опосередковано взаємопов'язаних між собою елементів, що утворюють певну єдність, цілісність. Характерною ознакою педагогічних систем є цілеспрямований спеціально організований вплив на особистість з допомогою спеціальних технологій (підбору змісту, форм, методів, засобів, оптимального використання людського потенціалу). До основних характеристик педагогічних систем дослідники відносять: цілісність, сталість, самоорганізованість, наявність структурних компонентів, їх ієрархічну підпорядкованість, динамічність, здатність системи до зміни шляхів розвитку за умови перебудови її структурних елементів та соціального оточення (Докучаєва, 2007; Слосанська, 2018). У структурі педагогічних систем дослідники виокремлюють такі основні *компоненти*: мету, суб'єкт, об'єкт, суб'єктно-об'єктні відносини, технології (зміст, форми, методи, засоби, ресурси, людський потенціал) та результат функціонування.

Система професійної підготовки майбутніх фахівців соціономічних професій є педагогічною системою і характеризується такими провідними ознаками: вона слугує підставою для теоретичного осмислення і проєктування професійної підготовки фахівців; включає сукупність взаємозв'язаних між собою елементів, передбачає підбір відповідних технологій (змісту, форм, методів, засобів, ресурсів, людського потенціалу, необхідних для здійснення організованого цілеспрямованого впливу на формування конкретних професійно-необхідних якостей (у конкретному випадку – міжкультурної компетентності) фахівців соціономічних професій.

Систему формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій ми розуміємо як підсистему цілісної педагогічної системи їх професійної підготовки, що реалізується в усіх видах діяльності у ЗВО (навчальній, практичній, науково-дослідницькій, виховній, самоосвітній, культурно-дозвілєвій, волонтерській) і спрямована на формування здатності до професійної діяльності та самореалізації у полікультурному середовищі.

На основі аналізу основних підходів до розуміння суті педагогічної системи, її структурних компонентів та їх характеристик нами спроектовано систему

формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій, у структурі якої виокремлено блоки, зміст яких розкрито нижче.

Концептуально-цільовий блок системи передбачає визначення мети, завдань, наукових підходів та принципів, що лежать в основі формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій, а також характеристику провідних суб'єктів означеного процесу.

Метою означеної системи є засвоєння комплексу знань, умінь і навичок професійної діяльності у полікультурному середовищі (стандарт полікультурної компетентції), а також сприяння виникненню особистісно-психологічного новоутворення професійного спрямування з інтересів, потреб, мотивів, ціннісних орієнтацій, особистісних властивостей. Зазначимо, що визначена мета зумовлена сучасними вимогами, які диктує полікультурне суспільство до фахівців соціономічних професій та підтверджена міжнародними та вітчизняними підходами і документами, в яких відображено сучасні вимоги до відповідних фахівців.

Для досягнення означеної мети логічно окреслюється необхідність вирішення таких завдань: визначити структурні компоненти міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій та врахувати їх у процесі проєктування системи; розробити змістово-технологічне та навчально-методичне забезпечення; обґрунтувати умови, за яких означена система функціонуватиме ефективно; здійснити підбір та апробацію інструментарію для моніторингу та діагностики рівня сформованості міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій.

Зазначимо, що окреслена мета має бути зрозумілою і прийнятною для всіх учасників досліджуваного процесу, адже її розуміння і сприйняття мотивує, актуалізує, наповнює змістом активність суб'єктів діяльності, надає різним видам їх діяльності більш глибокого сенсу, сприяє розумінню їх місії та відповідальності (Слосанська, 2018). Безпосередніми учасниками означеного процесу виступають студенти, викладачі, тьютори, супервізори, методисти з практики, адміністратори факультетів, служб, установ та організацій, студентського колективу, які перебувають у суб'єктно-суб'єктних зв'язках і мають двосторонній вплив на процес формування майбутніх фахівців соціономічних професій в цілому та їх міжкультурної компетентності, зокрема.

Досягненню мети і виконанню поставлених завдань сприяє використання таких наукових підходів: гуманістичного, системного, діяльнісного, компетентнісного, культурологічного, полікультурного, аксіологічного та акмеологічного.

З урахуванням результатів досліджень Р. Вайноли (2009), В. Поліщук (2006), Н. Карабусь (2017), Г. Слосанської (2018) та інших, нами визначено основні принципи успішності функціонування системи формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій: цілісності, гуманістичного спрямування, наступності, послідовності, неперервності, інтеграції, оптимізації, динамізму, опори на життєвий досвід студентів, студентоцентризму, активності, креативності, оптимального поєднання класичних та інноваційних форм і методів роботи, міждисциплінарності, соціальної відповідальності, професійної спрямованості, зв'язку теорії з практикою. Систему формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій розглядаємо як взаємозалежну структуру функціональних компонентів: концептуально-цільового, структурно-змістового, технологічного та мо-

ніторингово-коригувального. Вважаємо за доцільне коротко розкрити зміст кожного з них.

Структурно-змістовий блок розкриває зміст структурних компонентів міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічної сфери. Означений блок розроблений системи відображає мотиви, цінності, знання, уміння, навички полікультурної спрямованості; набуті особистісно-психологічні якості та властивості, котрі мають засвоїти і сформувати майбутні фахівці соціономічних професій для ефективної професійної діяльності в полікультурному середовищі. Саме на формування зазначених структурних компонентів міжкультурної компетентності майбутнього фахівця спрямовується програмно-змістове і навчально-методичне забезпечення системи.

Технологічно-процесуальний блок формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій розкриває логіку розробки й апробації програмно-змістового й навчально-методичного забезпечення процесу формування міжкультурної компетентності з урахуванням особливостей діяльності майбутніх фахівців соціономічних професій у полікультурному середовищі, логіки їх професійної підготовки. Вважаємо, що технологію формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій доцільно представити як сукупність взаємопов'язаних етапів: мотиваційно-світоглядного, когнітивно-формуального, діяльнісно-креативного і рефлексивно-коректувального.

Виходячи із актуальності проблеми формування міжкультурної компетентності автор цього матеріалу розробила і здійснює апробацію спецкурсу «Міжкультурна компетентність: міжкультурна комунікація». На наш погляд, формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій має здійснюватися в органічній єдності у процесі вивчення як загальноосвітніх так і професійно спрямованих навчальних предметів. При цьому особлива увага приділяється аспектам оптимального поєднання класичних та інтерактивних методів навчання, що дає можливість створювати ситуації активної діяльності та взаємодії всіх учасників навчального процесу. Як свідчить аналіз практики, позитивний результат дає використання таких методів як: діалог, модуляція, нетворкінг, синтез думок, проєкти, моделювання професійних ситуацій, аналіз ситуацій (case-метод), створення портфоліо, обговорення проблем міжкультурного характеру у групі або на сторінці в соціальних мережах, метод мозкового штурму, метод дискусії (метод прес, «обери позицію», «зміни позицію», неперервна шкала думок,

дебати).

Невід'ємним компонентом формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій є організація їх практичної підготовки у полікультурному соціумі, де створюється оптимальне середовище для апробації теоретичних знань, отриманих під час опанування загальноосвітніх та професійно-орієнтованих навчальних дисциплін, спецкурсу та здобуття досвіду, вироблення практичних навичок, стилю поведінки, спілкування, особистісних якостей, необхідних для ефективної професійної діяльності в умовах полікультурності.

Важливу роль у формуванні особистості міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій також відіграє їх залучення до науково-дослідницької, волонтерської і проєктної діяльності.

Основними мотивами залучення студентів до науково-дослідницької діяльності є: прагнення до самопізнання і саморозвитку, самостійного пошуку нового матеріалу, пошуку альтернативних засобів і способів вирішення професійних проблем; інтерес до проведення досліджень; можливість командної роботи з педагогами та іншими студентами в процесі дослідження.

Виокремлення *моніторингово-корегувального блоку* системи формування міжкультурної компетентності зумовлене необхідністю моніторингу динаміки досліджуваного процесу, а, за необхідності, оперативного втручання і корекції.

Моніторинг і корекція процесу формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій здійснюється за критеріями та показниками, які дозволяють підтвердити відповідність отриманого результату завданням дослідження, його меті, проаналізувати ефективність системи формування міжкультурної компетентності.

Висновок. Формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій доцільно розглядати як підсистему цілісної педагогічної системи їх професійної підготовки. Систему формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій при цьому розглядаємо як взаємозалежну структуру функціональних компонентів (концептуально-цільового, структурно-змістового, технологічного та моніторингово-коригувального), що реалізується в усіх видах діяльності у ЗВО (навчальній, практичній, науково-дослідницькій, виховній, самоосвітній, культурно-дозвілєвій, волонтерській) і спрямована на формування здатності майбутніх фахівців до професійної діяльності та самореалізації у полікультурному середовищі.

Список використаної літератури

- Біла О.О. *Теорія і методика підготовки майбутніх фахівців соціономічної сфери до проєктування професійної діяльності*: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Вінниця, 2014. 560 с.
- Браніцька Т.Р. *Конфліктологічна культура фахівців соціономічних професій: технологія формування*: монографія. Вінниця: Нілан ЛТД, 2018. 460 с.
- Буркова Л. В. *Теоретико-методологічні засади застосування інноваційних технологій у підготовці фахівців соціономічних професій у вищій школі*: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Київ, 2011. 584 с.
- Вайнола Р.Х. *Педагогічні засади особистісного розвитку майбутнього соціального педагога в процесі професійної підготовки*: автореф. дис. ... докт. пед. наук: 13.00.04. Нац пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова. Київ, 2009. 44 с.
- Докучаєва В. В. *Теоретико-методологічні засади проєктування інноваційних педагогічних систем*: дис... д-ра пед. наук: 13.00.01. Луганський національний педагогічний ун-т ім. Тараса Шевченка. Луганськ, 2007. 481 с.
- Карабусь Н.Д. *Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх соціальних педагогів до сталого розвитку соціальних груп*: дис... д-ра пед. наук: 13.00.04. Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди. Харків, 2017. 549 с.
- Корнєшук В.В. *Теорія і практика формування професійної надійності майбутніх спеціалістів соціономічної сфери діяльності*: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Одеса, 2010. 44 с.
- Поліщук В.А. *Теорія і методика професійної підготовки соціальних педагогів в умовах неперервної освіти*: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2006. 454 с.

- Слозанська Г. І. *Соціальна робота в територіальній громаді: теорії, моделі та методи*: монографія; за наук. ред. д-ра пед. наук, проф. В. А. Поліщук. Тернопіль: Осадца Ю. В., 2018, 382 с.
- Тюптя О. В. *Формування психологічної готовності до соціономічної професійної діяльності*: автор. дис. ... канд. псих. наук: 19.00.01. Київ, 1999. 21 с.
- Alred G., Byram M. Becoming an Intercultural Mediator: A Longitudinal Study of Residence Abroad. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*. 2010. Vol. 23. No. 5. 339-352.
- Banks J.A. *Multicultural Education: Foundations, Curriculum and Teaching*. Washington: University of Washington. 2006. 384 p.
- Deardorff D.K. *Identification and Assessment of Intercultural Competence as a Student Outcome of Internationalization*. The Journal of Studies in International Education. 2006. Vol. 10, No. 3, 241-266.
- Sleeter C. *Multicultural Education Critical Pedagogy and the Politics of Difference*. Albany: SUNY Press, 1995. 465 p.

References

- Alred, G., Byram, M. (2010). Becoming an Intercultural Mediator: A Longitudinal Study of Residence Abroad. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 23(5), 339-352.
- Banks, J.A. (2006). *Multicultural Education: Foundations, Curriculum and Teaching*. Washington: University of Washington.
- Bila O.O. (2014). Теорія і методика підготовки майбутніх фахівців соціономічної сфери до проєктування професійної діяльності [Theory and methodology of preparing future specialists of the socio-economic sphere for the design of professional activities]. *Unpublished Doctoral Dissertation*. Mykhayla Kotsyubynskoho State pedagogical University, Vinnytsia. [in Ukrainian].
- Branitska, T.R. (2018). *Konfliktolohichna kultura fakhivtsiv sotsionomichnykh profesii: tekhnolohiia formuvannia* [Conflictological culture of specialists in socio-occupational professions: technology of formation]. Vinnytsia: Nilan Ltd. [in Ukrainian].
- Burkova, L.V. (2011). *Teoretyko-metodolohichni zasady zastosuvannia innovatsiinykh tekhnolohii u pidhotovtsi fakhivtsiv sotsionomichnykh profesii u vyshchoyi shkoly* [Theoretical and methodological principles of application of innovative technologies in preparation of specialists of socio-occupational professions in high school]. *Unpublished Doctoral Dissertation*. Institute of Pedagogics of Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv. [in Ukrainian].
- Deardorff, D.K. (2006). Identification and Assessment of Intercultural Competence as a Student Outcome of Internationalization. *The Journal of Studies in International Education*, 10 (3), 241-266.
- Dokuchaieva, V.V. (2007). *Teoretyko-metodolohichni zasady proektuvannia innovatsiinykh pedahohichnykh system* [Theoretical and methodological principles of designing innovative pedagogical systems]. *Unpublished Doctoral Dissertation*. Luhansk T. Shevchenko National University, Luhansk. [in Ukrainian].
- Karabus, N.D. (2017). *Teoretychni i metodychni zasady pidhotovky maibutnykh sotsialnykh pedahohiv do staloho rozvytku sotsialnykh hrup* [Theoretical and methodological principles of training future social educators for the sustainable development of social groups]. *Unpublished Doctoral Dissertation*. H. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Kharkiv. [in Ukrainian].
- Korneshchuk V.V. (2010). *Teoriia i praktyka formuvannia profesiinoi nadiinosti maibutnykh spetsialistiv sotsionomichnoi sfery diialnosti* [Theory and practice of forming the professional reliability of future specialists in the socio-economic sphere of activity]. *Extended abstract of Doctoral thesis*. Southern Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushinsky, Odesa. [in Ukrainian].
- Polishchuk, V.A. (2006). *Teoriia i metodyka profesiinoi pidhotovky sotsialnykh pedahohiv v umovakh nepererвної osvity* [Theory and methodology of vocational training of social pedagogues in the conditions of continuous education]. *Unpublished Doctoral Dissertation*. V. Hnatyuk National Pedagogical University, Ternopil. [in Ukrainian].
- Sleeter, C. (1995). *Multicultural Education Critical Pedagogy and the Politics of Difference*. Albany: SUNY Press. [in English].
- Slozanska, H.I. (2018). *Sotsialna robota v terytorialnii hromadi: teorii, modeli ta metody* [Social work in a territorial community: theories, models and methods]. Ternopil: Osadtsa Yu.V. [in Ukrainian].
- Tiuptia, O.V. (1999). *Formuvannia psykholohichnoi hotovnosti do sotsionomichnoi profesiinoi diialnosti* [Formation of psychological readiness for sociological professional activity]. *Extended abstract of Candidat's thesis*. Kyiv T. Shevchenko National University, Kyiv. [in Ukrainian].
- Vainola, R.Kh. (2009). *Pedahohichni zasady osobystisnoho rozvytku maibutnoho sotsialnoho pedahoha v protsesi profesiinoi pidhotovky* [Pedagogical bases of personal development of the future social pedagogue in the process of professional training]. *Unpublished Doctoral Dissertation*. M. Drahomanov National Pedagogical University Kyiv. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 26.03.2019 р.
Стаття прийнята до друку 05.04.2019 р.

Пришляк Оксана

кандидат педагогических наук, доцент
кафедра иностранных языков

Тернопольский национальный педагогический университет имени Владимира Гнатюка, г. Тернополь,
Украина

ОСОБЕННОСТИ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ СОЦИОНОМИЧЕСКИХ ПРОФЕССИЙ К РАБОТЕ В ПОЛИКУЛЬТУРНОМ ПРОСТРАНСТВЕ

Аннотация. Целью статьи является обоснование системы формирования межкультурной компетентности будущих специалистов социономических профессий. Используются методы исследования: проблемно-целевой анализ научной литературы. Осуществлен анализ проблемы профессиональной подготовки будущих специалистов социономических профессий в контексте необходимости формирования их способности к профессиональной деятельности в поликультурной среде. Охарактеризована специфика деятельности специалистов социономических профессий; обозначены ведущие функции, которые реализуют в процессе профессиональной деятельности специалисты социономических профессий (образовательно-воспитательная; мониторинга социальных и межличностных проблем лиц/групп/общины; экспертизы социальных и межличностных проблем; социальной поддержки отдельных лиц и социальных групп; социальной защиты отдельных лиц/групп / общины, содействия в гармонизации и гуманизации общественных и межличностных отношений). Очерчены и охарактеризованы общие профессиональные умения специалистов социономических профессий (аналитические, прогностические, коммуникативные, организаторские). Обоснована необходимость и

целесообразность системного подхода к профессиональной подготовке будущих специалистов социэкономических профессий с учетом специфики их профессиональной деятельности. Охарактеризована система формирования межкультурной компетентности будущих специалистов социэкономических профессий. Раскрыты основные компоненты системы (концептуально-целевой, структурно-содержательный, технологически-процессуальный и мониторингово-корректирующий) охарактеризовано их содержательное наполнение.

Ключевые слова: специалисты социэкономических профессий; особенности деятельности специалистов социэкономических профессий; межкультурная компетентность; система формирования межкультурной компетентности.

Pryshlyak Oksana

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor

Department of Foreign Languages

Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University Ternopil
Ternopil, Ukraine

PECULIARITIES OF TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS OF SOCIONOMIC PROFESSIONS TO WORK IN THE INTERCULTURAL ENVIRONMENT

Abstract. The purpose of this paper is to substantiate the system of formation of intercultural competence of future specialists of sociэconomic professions. Methods used: problem-target analysis of scientific literature, modeling of the system of formation of intercultural competence of future specialists of the sociэconomic sphere. The author: analysed the problem of professional training of future specialists of sociэconomic professions in the context of the necessity of forming their ability to work in the intercultural environment; characterised the specifics of the activities of specialists of sociэconomic professions; outlined the leading functions that specialists carry out in the process of professional activity (educational, monitoring of social and interpersonal problems of individuals / groups / communities, expert examination of social and interpersonal problems, social support of individuals and social groups, social protection of individuals / groups / community, assistance in the harmonisation and humanisation of social and interpersonal relations). The general professional skills of specialists of sociэconomic professions (analytical, projective, forecasting, communicative, organizational) are distinguished and characterised. The necessity and expediency of a systematic approach to the training of future specialists of sociэconomic professions based on the specifics of their professional activities is substantiated. The system of formation of intercultural competence of future specialists of sociэconomic professions is characterized. The main components of the system (conceptual-target, structural-content, technological and procedural and monitoring-corrective) are revealed; their content is described. Monitoring and correction of the process of formation of intercultural competence of future specialists of sociэconomic professions is carried out according to criteria and indicators that allow to confirm the correspondence of the obtained result with the research objectives, its purpose, to analyse the effectiveness of the system of formation of intercultural competence.

Key words: sociэconomic professions specialists; peculiarities of activity of sociэconomic professions specialists; intercultural competence; system of intercultural competence formation.